

18. Радугин А. А. Введение в менеджмент: социология организаций и управление / Радугин А. А., Радигин К. А. – Воронеж: Гос. Арх.: Стронт акад.: Высш. Шк. предприним., 1995. – 194 с.
19. Спивак В. А. Корпоративная культура / Спивак В. А. – СПб.: Питер, 1995. – 318 с.
20. Шевкун Г. М. Військовий етикет / Шевкун Г. М. – Навчально-методичний посібник. – Львів: ЛВІ, 2006. – 82 с.
21. Ягупов В. Військове виховання: історія, теорія та методика / Ягупов В. – К., 2002.

References

1. Konstytucija Ukrai'ny.
2. Zakon Ukrai'ny «Pro derzhavnu sluzhbu» // VVR Ukrai'ny. – 1993. – №52. – S.38–56.
3. Zakon Ukrai'ny «Pro statut vnutrishn'oi' sluzhby Zbrojnyh Syl Ukrai'ny» st. 11, 59, 128 // VR Ukrai'ny. – 1999. – №548. – 467 s.
4. Nakaz Ministerstva obrony Ukrai'ny vid 05.02.2013 №78 «Pro zatverdzhennja Konceptcii' ideologichnoi' roboty u Zbrojnyh Sylah Ukrai'ny».
5. Nakaz Ministerstva obrony Ukrai'ny vid 31.12.1999 roku №412 «Pro Kodeks chesti oficera Zbrojnyh Syl Ukrai'ny».
6. Konceptcija moral'no-psychologichnogo zabezpechennja pidgotovky ta vedennja operacij (bojovyh dij) Zbrojnyh Syl Ukrai'ny. Zatverdzhena nakazom Ministra obrony Ukrai'ny vid 05.05.99 r. №142.
7. Ball G. O. Pro psychologichni zasady formuvannja gotovnosti do profesijnoi' praci // Psychologo-pedagogichni problemy profesijnoi' osvity / Pid red. I. A. Zjazjuna. – K., 1994. – 384 s.
8. Bojko O. V. Teoretyko-metodychni problemy formuvannja lider's'koi' kompetentnosti majbutnih oficeriv Zbrojnyh syl Ukrai'ny: Monografija / O. V. Bojko. – Dnipropetrovs'k: IMA-pres, 2014. – 544 s.
9. Vijs'kove navchannja i vyhovannja: navchal'no-metodychnyj posibnyk / [Bojko O. V., Golyk M. M., Romanushyn A. M. ta inshi]. – L'viv: LISV, 2007. – 153 s.
10. Velykyj tlumachnyj slovnyk suchasnoi' ukrai'ns'koi' movy (z dod. i dopov.) / Uklad. i golov. red. V. T. Busel. – K.; Irpin': VTF «Perun», 2005. – 1728 s.
11. Vijs'kovosluzhbovcju pro kul'turu povedinky: navchal'nyj posibnyk / [G. M. Shevkun, T. L. Grycevyh, I. M. Guzenko ta inshi]. – L'viv: ASV, 2014. – 135 s.
12. Gjeljeger R. Dusha organizacii. Kak sozdat' uspeshnuju korporativnuju kul'turu / R. Gjeljeger. – M.: Dobraja kniga, 2006.
13. Dmitrenko G. A. Strategicheskij menedzhment: celevoe upravlenie personalom organizacii / Dmitrenko G. A. ucheb. posobie. – K.: MAUP, 1998. – 187 s.
14. Kolesnikov G. Strategicheskoe upravlenie i organizacionnaja kul'tura / Kolesnikov G. // Personal. – 2000. – №3. – S.40–46.
15. Makarenko A. S. Metodyka vyhovnoi' roboty / Makarenko A. S. – K.: Rad. shk., 1990. – 366 s.
16. Ovcharenko M. I. Pidhody do vyznachennja harakterystyk elementiv korporatyvnoi' kul'tury / M. I. Ovcharenko // Visnyk Dnipropetrovs'kogo universytetu. Serija «Ekonomika». – 2011. – Vyp.5. – S.47–52.
17. Osnovy vijs'kovogo upravlinnja: navchal'no-metodychnyj posibnyk / [Vyshnevs'kyj Ju. V., Toropchyn D. G., Chepur O. M. ta inshi]. – L'viv: LISV NU «LP», 2009. – 287 s.
18. Radugin A. A. Vvedenie v menedzhment: sociologija organizacij i upravlenie / Radugin A. A., Radigin K. A. – Voronezh: Gos. Arh.: Stroit akad.: Vyssh. Shk. predprinim., 1995. – 194 s.
19. Spivak V. A. Korporativnaja kul'tura / Spivak V. A. – SPb.: Piter, 1995. – 318 s.
20. Shevkun G. M. Vijs'kovyj etyket / Shevkun G. M. – Navchal'no-metodychnyj posibnyk. – L'viv: LVI, 2006. – 82 s.
21. Jagupov V. Vijs'kove vyhovannja: istorija, teorija ta metodyka / Jagupov V. – K., 2002.

Golik M. M., Ph.D., Associate Professor, Department of Human Sciences, the Academy of Land Forces named after Hetman Sahaidachny (Ukraine, Lvov), gvvvvg68@ukr.net

Code of Honor officer of the Armed forces of Ukraine as a factor in the formation of corporate culture

The article is devoted to the formation of the ethical aspects of corporate culture among the officers of the Armed forces of Ukraine.

Keywords: Armed forces of Ukraine, the morale, corporate culture, honor, conscience, morality.

Golik N. M., кандидат исторических наук, доцент, доцент кафедры гуманитарных наук, Академия сухопутных войск им. гетмана П. Сагайдачного (Украина, Львов), gvvvvg68@ukr.net

Кодекс чести офицера Вооруженных сил Украины как фактор формирования корпоративной культуры

Анализируется формирование этических основ корпоративной культуры в офицерской среде Вооруженных сил Украины.

Ключевые слова: Вооруженные силы Украины, морально-психологическое состояние, корпоративная культура, честь, совесть, мораль.

* * *

УДК 37.016:82:94(477)(092)

Васильюк О. С.,

аспірантка кафедри методики навчання суспільних дисциплін та гендерної освіти, Інститут історичної освіти Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова (Україна, Київ), milawe4ka_08@mail.ru

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ БІНАРНИХ УРОКІВ З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ІСТОРІЇ УКРАЇНИ В УЧНІВ 8–Х КЛАСІВ НА ПРИКЛАДІ ДОЛІ ЖІНКИ В ІСТОРІЇ УКРАЇНИ XVI СТ. (ЗА ТВОРОМ О. НАЗРУКА «РОКСОЛАНА»)

Репрезентовано методику проведення бінарного уроку, взаємодію міжпредметних зв'язків історії України з українською літературою, ефективність та результативність проведення уроків такого типу. Охарактеризовано постать української жінки в історії XVI століття на основі досліджень іноземних та українських науковців та письменників. На прикладі твору О. Назарука «Роксолана» показано неоднозначність постаті Роксолани, як єдиної жінки в мусульманській державі, яка користувалась авторитетом та пошаною у правителя могутньої держави. Наведено основні аргументи на користь того, що твір може описати конкретні історичні події та бути задіяним на уроках історії України та української літератури. Описано постать української жінки, яка залишила слід у всесвітній історії. Розкрито поняття бінарного уроку та можливості його застосування у викладанні історії України та української літератури.

Ключові слова: бінарний урок, міжпредметні зв'язки, структура уроку, методика проведення бінарного уроку, інтеграція.

Так склалося, що в українській історії видатні жінки зазвичай поставали як незалежні особистості. Особливо це помітно в період козацької доби в XVI–XVIII століттях. Саме в цей період починається формування національної самосвідомості, поширення ідей гуманізму, освіти збереження національної культури та звичаїв. Характерними в цей час були дух свободи і волі, а також майже рівні права чоловіка і жінки. Вивчення жіночого фактору в тогочасній історії нашої країни, свідчення історичних постатей видатних українських жінок сприятиме усвідомленню глибинних зв'язків між минулим і сьогоденням, розумінню основ української ментальності.

Впродовж XIV – XVIII ст. сім'я в Україні, як і в усіх навколишніх сусідніх країнах, залишалась патріархальною. Головою сім'ї, мав бути чоловік, якому жінка зобов'язана була бути вірною і слухняною, в усьому покірно. Жінка була наче напівповноправною особою, що весь час перебувала під чиєсь опікою: доки не вийде заміж – нею опікувалися батьки, чи, якщо вони помирали, найближчі родичі, а коли дівчина виходила заміж, переходила під опіку свого чоловіка. Жінка повдовіє – у неї та її дітей мали з'явитися й нові опікуни – «нарочиті». Таке безправне, на перший погляд, соціальне становище жінки узаконювалося спеціальними настановами Литовського статуту, які застерігали, що дівчина, яка посміє вийти заміж «без волі отцовської і матчиної», а

дівчина–сирота – без волі родичів–опікунів, позбавлялася права на одержання приданого і втрачала, якщо дівчина з заможної сім'ї, спадкове майно. Те саме чекало дівчину (чи удову) з вищих станів суспільства, яка вирішувала вийти заміж: за людину «простого стану»: тоді й діти її, коли народяться, ставали людьми «простого стану». Правда, Статут також зазначав, що «простої породи» дівчина, коли вийде за шляхтича, одержує шляхетство.

Проте, як свідчать тогочасні документи, в реальному житті, у колі сім'ї українська жінка займала порівняно високе і навіть самостійне становище. Той самий Литовський статут, з одного боку, обмежував громадянські права жінки, а з другого – визнавав за нею всі особисті права. Визначний історик Орест Левицький підкреслював, спираючись на документи, що жінка вищих станів мала необмежене право купувати й продавати рухоме й нерухоме майно; вона вступала в юридичні зобов'язання; вела судові позови, нерідко добре знала Статут та інші закони, особисто з'являлася в суд і виступала в залі судових засідань, не поступаючись чоловікам у знанні тонкощів судової казуїстики. Коли жінка виходила заміж, то брала прізвище чоловіка, а могла зберігати і своє, й нерідко в документах заміжні жінки підписувалися лише своїм дівочим прізвищем.

Однією із найяскравіших постатей тієї доби була Роксолана. Уявлення про те, якою була Роксолана, у масовій свідомості складаються винятково на основі легенд та художніх творів, що не відображають справжні, тобто історичні реалії. Фактично єдиними першоджерелами залишаються повідомлення тогочасних послів у Стамбулі, передусім венеціанських. Серед наших дослідників найбільше попрацював у цій царині видатний український тюрколог і сходознавець Агатангел Кримський, котрий у 1924 році видав книгу «Історія Туреччини».

Про Роксолану і Сулеймана Пишного писали французи – Мармантель, Расін, Ламартін, Фавар. Німці – Лессінг, Наммер. Румун – Йорго. Українці – Куліш, Кримський, Назарук, Плачинда, Загребельний, Козула.

За одноіменною повістю Осипа Назарука «Роксоляна» створено телефільм, який демонструється періодично на телебаченні України. Скульптор, Роман Романишин, зі Львова, створив цій прекрасній жінці–легенді чудовий пам'ятник, завдяки чому Анастасія Лісовська – Роксолана повернулася в рідні краї через більше аніж пів тисячоліття...

Якою ж змалює цю жінку Осип Назарук?

Повість «Роксоляна» розпочинається розповіддю про підготовку до весілля Насті Лісовської і Степана, сина львівського купця. Але на містечко напали турки і багатьох українців взяли в полон. Серед них була й Настуся... Дівчину потім тричі перепродавали на невільничих базарах, аж поки вона потрапила до гарему Сулеймана. Тут вона виконувала різну роботу: прибирала, сиділа як сторожа в передпокоях. Саме тоді, як говорить автор, «надійшов пам'ятний день і таємнича година її долі». Стоячи біля дверей султанської одаліски, вона, яка не мала права піднімати очі на султана, один–єдиний раз боязко глянула на нього. Цей погляд вирішив її подальшу долю [8].

Важливим епізодом для характеристики Роксолани буде розповідь автора про другий джігат Сулеймана. У відповідальний момент вона переконала мужа не йти в наступ проти німців. Свої дії пояснила так: султан може

бути переможеним і померкне його зоря, а ще жоден із синів «не годен усісти на престолі султанів, ні піднести меча проти бунту» [8].

До Роксолани жодна дружина султана не брала участі у військових походах. Вона єдина з турецьких султанш не носила чадри. Від народження християнка, Настя не лише перейшла у мусульманство, але, як свідчать її вірші і листи, стала мислити як мусульманка.

У всіх життєвих перипетіях Роксолана не забувала своєї Батьківщини. Деякі джерела стверджують, що на її прохання Сулейман дав слово не грабувати Україну і дотримувався його протягом сорока одного року.

Для Роксолани кохання до Сулеймана стало проблемою, адже закохалася вона в людину, яка була ворогом її народу. Але, за словами О. Назарука, «ставши жінкою султана, виключно своїм блискучим умом і волею стала необмеженою панєю двора і великої держави. Була безоглядна, як її час. Але серце мала добре і скарбів свого мужа часто уживала на зменшення людського терпіння. Була благородна, скромна і велика, мимо своїх гріхів, котрі тяжко спокутувала сама і її потомство». Все це й зробило її суперечливу постать настільки цікавою, що багато митців відтворили її образ у своїх творах [8].

Постать Роксолани, що вивчається згідно з програмою на уроках української літератури у 8 класі, можна пов'язати з історичним контекстом і вивчати на уроках історії України з теми «Українські землі в XVI ст.», забезпечивши реалізацію міжпредметних зв'язків, міжпредметної координації формування в учнів предметних компетенцій, патріотичного виховання, власне, на бінарних уроках [3].

Необхідно зазначити, що саме бінарний урок з даної тематики дозволить найкраще подати історичний матеріал, який в основному ґрунтується на літературних творах та спогадах очевидців. Пропонуємо розглянути методику проведення бінарного уроку.

Бінарний урок – це заняття, яке побудоване на тісних міжпредметних зв'язках, яке проводиться спільно двома викладачами відповідних дисциплін. [7].

Бінарні уроки – це одна з форм реалізації міжпредметних зв'язків та інтеграції предметів за змістовим наповненням [2]. У сучасному тлумаченні бінарний урок повинен бути побудований на активному використанні комп'ютерної техніки на уроках із спеціальних або загальноосвітніх дисциплін. Міжпредметна інтеграція може бути повною або частковою. Саме часткова інтеграція полягає в поєднанні матеріалу з різних предметів, підпорядкованого одній темі. На її основі будуються інтегровані уроки.

Метою бінарного уроку є створення умов умотивованого практичного використання знань, умінь і навичок; розвиток інтелекту учнів; емоційне та моральне виховання особистості; надання учням можливості самостійно проаналізувати факти й події та явища, що вивчаються та побачити результати своєї праці й отримати від неї радість і задоволення [3].

Бінарна модель навчання полягає у взаємодії двох педагогів – викладача з викладачем (як правило, загальноосвітніх предметів) з визначених навчальних предметів.

Методика бінарного заняття відрізняється від методики традиційного тим, що вчитель з одного навчального предмету й вчитель з іншого одночасно запланували проведення бінарного уроку або серії таких уроків у календарно–тематичному плануванні з підсумкових тем.

Педагогічна сутність такого уроку полягає в розробленні власної концепції бінарного уроку, що має зреалізуватися як синтез сучасного уроку з історії та сучасного уроку з української літератури з порушеної тематики боротьби українського народу за незалежність шляхом вибудовування логіки й стилю, завдяки міжпредметним зв'язкам взаємопов'язаних змістовим контентом, а також із попереднім і наступним матеріалом вивчення та передбачає ускладнення навчально-пізнавальної діяльності учнів [3].

У бінарній структурі заняття, органічно поєднуються особистості викладачів та учнів, їх взаємодія один з одним і взаємообумовлена діяльність викладання й учіння. При проведенні бінарного заняття досягаються наступні основні цілі: дотримання єдиного підходу до розгляду виникаючих проблем і єдності вимог до учнів у процесі їх навчально-виробничої діяльності [7].

Найбільш ефективно проводити бінарний урок при завершенні теми, як узагальнюючий, що закріплює систему знань з певної теми. При спільній роботі вчителі наочно бачать переваги та ступінь опанування матеріалом і його засвоєння учнями та прогалини в їхніх знаннях.

Досвід показує, що такі уроки сприяють глибшому і якісному засвоєнню навчального матеріалу в порівнянні з традиційними формами. Бінарні уроки допомагають учням по-новому поглянути на події української історії. Учні мають змогу провести паралель між тодішнім і сучасним, порівняти літературні та історичні аспекти показу героїчного славного минулого, відстоювання волі і правди. Вони можуть усвідомити поняття гендерної нерівності та оцінити роль жінки в історії. Проведення таких уроків необхідне для кращого самоаналізу та саморозвитку учнів, їхньої рефлексії щодо засвоєного матеріалу. Бінарні уроки сприяють кращому формуванню предметних компетенцій, зокрема логічній, аксіологічній, мовленнєвій, адже під час заняття учні можуть вільно висловлювати свою думку від прочитаного чи почутого, оскільки їм надається можливість проаналізувати події, зробити власні висновки. Такі уроки відрізняються наочністю при узагальненні вивченої теми й на них приділяється більше часу патріотичному вихованню учнів, що є дуже актуальним в наш час [5].

Міжпредметна інтеграція може бути повною або частковою. Повна інтеграція, являючись органічним поєднанням в одному курсі різних навчальних предметів, дає змогу нівелювати деякі недоліки предметної системи навчання, якими є розрізнення і фрагментарність викладу, та залучити потрібні відомості із суміжних предметів, що сприяє різнобічному і цілісному засвоєнню знань. Часткова інтеграція полягає в поєднанні матеріалу з різних предметів, підпорядкованого одній темі. На її основі будуються інтегровані уроки [5].

У дидактиці і авторських методиках учених і практиків існують різні підходи до типізації уроків: за ведучим методом, за ланкою процесу навчання, за цільовою ознакою, за завданнями уроку та інші [7].

Зокрема, типологія уроків з літератури – це класифікація уроків, яка враховує найістотніші структурні й функціональні особливості літератури як мистецтва слова, виокремлює, порівнює й узагальнює дидактичні ознаки уроку загалом [4, с. 229].

З усіх типологій нами обрано у цій статті за предмет розгляду – бінарний урок, пов'язаний з історією

України та українською літературою. У бінарних уроках, власне, незалежно від різних авторських класифікацій розроблених різними дидактами, завжди пов'язані дві гілки предметів – історія України та українська література в нашому випадку чи два інших загальноосвітніх предмета у будь-якій іншій варіації. Бінарний урок щодо постаті жінки в українській історії XVI століття може бути використаний як на уроках історії України, так і української літератури, оскільки даний матеріал поєднує в собі свідчення очевидців, історичні твори, народні оповідання. Це дає змогу кращого засвоєння учнями вивченого матеріалу та його якісного відтворення на уроках суміжних дисциплін.

Першим етапом у підготовці бінарних занять має бути аналіз навчальних програм з предметів. Викладачі предметів відмічають, по яких темах можна провести урок в комп'ютерному класі, який тип занять можна використати при цьому. Отже, на першому етапі відбираються теми, де можливі варіанти бінарних занять у комп'ютерному класі, намічається тип і мета заняття, час його проведення. Другим етапом буде спільна робота викладачів по розробці плану – конспекту уроку, по підготовці матеріалів заняття. На цьому етапі ставляться задачі по кожному з предметів, визначається мета. При необхідності розробляється навчально-контролюючий або навчально-розрахунковий пакет. Третій етап – це контрольний огляд і коректування розроблених матеріалів до уроку. Цей етап важливий тому, що на цьому етапі викладачі, які готувались до бінарного заняття, повинні об'єднати свої розробки уроку. На другому етапі кожен працював над своїми задачами й проблемами, а на третьому проходить співставлення розробок кожного. Уточнюється, як і що на уроці викласти, які питання поставити, яка послідовність проведення заняття. Визначаються функції кожного викладача. На цьому ж етапі коригуються домашні завдання учням напередодні бінарного заняття по кожному з предметів. Четвертий етап – планування бінарного заняття в розкладі занять. Це дуже важливий етап і тут можливі варіанти. Розглянемо їх. Перший варіант – на бінарний урок планується два уроки підряд (дві академічні години). Без різниці в якому порядку по одному уроку на кожний із предметів планується в розкладі занять, але заняття повинні бути одне за одним. Другий варіант – з урахуванням типу заняття і підготовчої самостійної роботи учнів, можливе планування одного уроку по двох предметах одночасно [5].

Вивчаючи життєві обставини легендарної жінки в українській історії, ми допоможемо учням відчутти таємниці відчайдушної жінки, яка захищала рідні землі, а також зрозуміти життя в Османській імперії та постать султана Сулеймана, якого називали Володарем світу. Учневі легше буде зрозуміти історичні реалії того часу. Співставлення цих двох ліній з сучасними реаліями сьогодення й вся ця конструкція в єдності може бути реалізована на бінарних уроках.

За структурою бінарні уроки різняться залежно від наявних у дидактиці та методиці викладання сучасної історії та української літератури авторських класифікацій, зокрема структура бінарного уроку (на прикладі історії та літератури) може бути такою:

1. Організаційний момент.
2. Мотивація навчальної діяльності учнів.

3. Оголошення теми й мети уроку, очікуваних результатів.

4. Актуалізація знань учнів у роботі з матеріалом теми.

5. Вступне слово–звернення вчителя до учнів з порушеної проблематики.

6. Перегляд інтерактивного фрагменту.

7. Вирішення історичних/літературних задач (робота з художнім текстом та історичними документами).

8. Виконання практичної роботи (літературно–історичний тест), зокрема й різні вправи з цих тем (літературно–історична вікторина, кросворди, ребуси і т.д.).

9. Контроль засвоєння знань.

10. Підведення підсумків уроку. Рефлексія.

11. Домашнє завдання [15].

Як приклад елементу структури бінарного уроку історії України з українською літературою з теми «Роль жінки в історії України XVI ст.» презентуємо вступне слово вчителів до учнів з порушеної проблематики.

Вступне слово вчителя.

На цьому уроці ми будемо говорити про цікавого письменника – Осипа Назарука та надзвичайну жінку – дружину турецького султана Сулеймана Пишного Роксолану. Постає Роксолани неоднозначна. Дослідники або засуджують деякі її вчинки, або широким захоплюються ними. Роксолана поважала звичай народу, часткою якого вона стала, широким шанувала свого чоловіка. Але не забувала й рідної землі. Щоб забезпечити своїм дітям право спадку, вона прийняла іслам і мусила змиритися з другорядною роллю жінки в мусульманському суспільстві. Вона стала радником та ідеологічним натхненником свого чоловіка–падишаха, і завдяки цьому багато років Україна не знала нападів із боку Туреччини.

У будь–якому випадку Роксолана заслуговує на пошану і пам'ять нащадків, адже її життя є яскравою ілюстрацією, як в умовах невідомого чужого світу людина не тільки не втратила оптимізму, але й досягла певних висот. Напевно, хтось скаже: «Фатум! Доля!» Можливо, але згадаймо, скільки зусиль доклала Настя, приміром, щоб здобути освіту, як виявила кмітливість у найскладніших розмовах (хоча б із монахом–відступником чи з мусульманськими мудрецами), скільки сміливості показала перед підданими падишаха, йдучи до його палат, скільки патріотизму виявила, відстоюючи своє право на віру тощо.

Тож пам'ятаймо історію й учимося з неї найкращого. А історія Роксолани учить нас бути цілеспрямованими, однак, зважати, що не завжди мета виправдовує засоби.

Роксолана була могутньою султаншею східної країни й палкою патріоткою України. Ця жінка змогла об'єднати в собі дві ролі: дружини «володаря світу» і жінки, яка любила свою Батьківщину, робила усе можливе, щоб її захистити.

Список використаних джерел

1. Ахдар Б. Отец турок – Атаджурк: Турция в лицах. Роксолана // Всемирный следопыт. – 2005. – №7. – С.52.
2. Бинарный урок как одна из форм реализации межпредметных связей [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.profobrazovanie.org/t859-topic>.
3. Булда А. А. Развитие творческих способностей старшоклассников в процессе изучения обществоведческих дисциплин: Навч.–метод. посіб. / А. А. Булда, М. М. Роговенко; Нац. пед. ун–т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2006. – 236 с.
4. Калініна Л. М. Урок під мікроскопом / Л. М. Калініна, Н. М. Островерхова // Газета «Сільська школа: України». – травень, 2001. – №13.

5. Методика бінарного уроку [Електронний ресурс]. – Режим доступа: http://geografijagd.at.ua/Samoosvita/Geografija/metodichni_rekomendacii_po_binarnikh_urokakh.pdf.

6. Електронна бібліотека [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://lib.iitta.gov.ua/1405/>.

7. Методика бінарного уроку [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://festival.1september.ru/articles/619215/>.

8. Назарук О. Роксолана, жінка халіфа й падишаха Сулеймана Великого, завойовника і законодавця: Іст. повість з 16–го століття. – Репринт. вид. з 1930 р. – К.: Політвидав України, 1990. – 302 с.

9. Музичка І. Рогатин і Роксолана // Голос Опілля. – 1996. – 6 травня.

10. Перед нею схилився світ // Голос Опілля. – 1999. – 21 квітня.

11. Питлюк М. П'ять століть у пам'яті народній // Освіта України. – 2005. – 22 лютого.

12. Озгурель А. Історія заметила ee... // Да (Диалог. Евразія). – 2005. – №16. – С.23–27.

13. Роксолана: Кохана дружина османського султана Сулеймана II Кануні // Історія України. – 2002. – №13. – С.1–2.

14. Федунь М. Урок української літератури у 8–му класі. Позакласне читання. Осип Назарук «Роксолана» // Федунь М. Мемуарна спадщина Осипа Назарука. – Брошнів, 2000. – С.122–129.

15. Шуляр В. І. Сучасний урок української літератури: теорія, методика, технологія: монографія / Василь Іванович Шуляр. – Миколаїв: Іліон, 2012. – 876 с.

References

1. Ahdar B. Otec turok – Ataturk: Turcija v licah. Roksolana // Vsemirnyj sledopyt. – 2005. – №7. – S.52.
2. Bynarnyj urok kak odna iz form realizacii mezhpredmetnyh svyazej [Jelektronnyj resurs]. – Rezhim dostupa: <http://www.profobrazovanie.org/t859-topic>.
3. Bulda A. A. Rozvytok tvorchyh zdibnostej starshoklasnykiv u procesi vyvchennja suspil'stvoznavychh dyscyplin: Navch.–metod. posib. / A. A. Bulda, M. M. Rogovenko; Nac. ped. un–t im. M. P. Dragomanova. – K., 2006. – 236 s.
4. Kalinina L. M. Urok pid mikroskopom / L. M. Kalinina, N. M. Ostroverhova // Gazeta «Sil's'ka shkola: Ukrainy». – traven', 2001. – №13.
5. Metodika binarnogo uroka [Jelektronnyj resurs]. – Rezhim dostupa: http://geografijagd.at.ua/Samoosvita/Geografija/metodichni_rekomendacii_po_binarnikh_urokakh.pdf.
6. Elektronna biblioteka [Jelektronnyj resurs]. – Rezhim dostupa: <http://lib.iitta.gov.ua/1405/>.
7. Metodika binarnogo uroka [Jelektronnyj resurs]. – Rezhim dostupa: <http://festival.1september.ru/articles/619215/>.
8. Nazaruk O. Roksolana, zhinka halifa j padysyha Sulejmana Velykogo, zavojevnyka i zakonodavca: Ist. povist' z 16–go stolittja. – Reprynt. vyd. z 1930 r. – K.: Polityvdav Ukrainy, 1990. – 302 s.
9. Muzychka I. Rogatyn i Roksoljana // Golos Opillja. – 1996. – 6 travnja.
10. Pered neju shylyavsja svit // Golos Opillja. – 1999. – 21 kvitnja.
11. Pytljuk M. P'jat' stolit' u pam'jati narodnij // Osvita Ukrainy. – 2005. – 22 ljutogo.
12. Ozgiurel' A. Istorija zametila ee... // Da (Dialog. Evrazija). – 2005. – №16. – S.23–27.
13. Roksolana: Kohana druzhyna osmans'kogo sultana Sulejmana II Kanuni // Istorija Ukrainy. – 2002. – №13. – S.1–2.
14. Fedun' M. Urok ukrai'ns'koi' literatury u 8–mu klasi. Pozaklasne chytannja. Osyp Nazaruk «Roksoljana» // Fedun' M. Memuarna spadshhyna Osypa Nazaruka. – Broshniv, 2000. – S.122–129.
15. Shuljar V. I. Suchasnyj urok ukrai'ns'koi' literatury: teorija, metodyka, tehnologija: monografija / Vasyly' Ivanovyeh Shuljar. – Mykolai'v: Iliion, 2012. – 876 s.

Vasylyuk O. S., post-graduate student of the department of social sciences methodology training and gender education, the Institute of History Education National Pedagogical Dragomanov University (Ukraine, Kyiv), milawe4ka_08@mail.ru

The methodology of the binary classes in Ukrainian literature and the history of the Ukrainian students 8th grade as an example the fate of women in the history of Ukraine of the sixteenth century (according to the work A. Nazaruk «Roksolana»)

The article represented a binary method of lesson interaction of interdisciplinary connections with the history of Ukraine Ukrainian literature, efficiency and effectiveness of the lessons of this type. Characterized Ukrainian women figure in the history of the sixteenth century, based on studies of foreign and Ukrainian scientists

and writers. On the example of the work A. Nazaruk «Roksolana» shows Roksolany ambiguity figures as the only woman in a Muslim country that enjoyed prestige and honor of the ruler of a mighty state. The basic arguments in favor of that work can describe specific historical events and be involved in lessons of history of Ukraine and Ukrainian literature. Described figure Ukrainian woman who left a mark in world history. The concept of a binary lesson and the possibility of its use in teaching the history of Ukraine and Ukrainian literature.

Keywords: binary lesson, interdisciplinary communication, the structure of the lesson, the lesson binary methods of integration.

Василіук О. С., аспірантка кафедри методики обучения общественных дисциплин и гендерного образования, Институт исторического образования Национального педагогического университета им. М. П. Драгоманова (Украина, Киев), milawe4ka_08@mail.ru

Методика проведення бінарних уроків по українській літературі і історії України у учасників 8-х класів на прикладі судби жінки в історії України XVI в. (по произведенню О. Назарука «Роксолана»)

Представлены методика проведения бинарного урока, взаимодействие междисциплинарных связей истории Украины с украинской литературой, эффективность и результативность проведения уроков такого типа. Охарактеризована фигура украинской женщины в истории XVI века на основе исследований иностранных и украинских ученых и писателей. На примере произведения О. Назарука «Роксолана» показано неоднозначность фигуры Роксоланы, как единственной женщины в мусульманском государстве, которая пользовалась авторитетом и уважением у правителя могущественного государства. Приведены основные аргументы в пользу того, что произведение может описать конкретные исторические события и быть задействованным на уроках истории Украины и украинской литературы. Описана фигура украинской женщины, которая оставила след во всемирной истории. Раскрыто понятие бинарного урока и возможности его применения в преподавании истории Украины и украинской литературы.

Ключевые слова: бинарный урок, междисциплинарные связи, структура урока, методика проведения бинарного урока, интеграция.

* * *

УДК 338.482(4)+338.482(477):«20»

Корсак Р. В., доктор історичних наук, професор кафедри туристичної інфраструктури і сервісу, факультет «Туризм», Ужгородський національний університет (Україна, Ужгород), korsakr@inbox.ru

Берець А. В., магістр фаху «Туризмознавство», Ужгородський національний університет (Україна, Ужгород), nberets93@mail.ru

РОЗВИТОК ТУРИЗМУ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ДЛЯ УКРАЇНИ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

Розглянуто політику Європейського союзу в туристичній індустрії. Аналізуються законодавчі акти, що регламентують туристську діяльність країн-учасниць та практика створення національних туристських адміністрацій, які сприяють розвитку туристичної галузі країн. Особливо оцінено можливість співпраці, використання досвіду Європейського союзу Україною.

Ключові слова: туризм, Європейський союз, політика в галузі туризму, національні туристські адміністрації, співробітництво.

Європейський союз (ЄС) є найбільшим в світі економічним і політичним інтеграційним об'єднанням і займає позиції одного з лідерів міжнародного туризму. Він створює та впроваджує програми щодо розвитку туристичної галузі, тим самим збагачуючи себе у сфері економіки. Зокрема, пріоритетами в країнах ЄС є поліпшення соціальних умов та зайнятості населення, підвищення якості наданих туристичних послуг, захист прав споживачів. Особливо було взято курс на європейському ринку щодо туристського продукту, який повинен не лише відповідати високій якості, але й бути екологічно безпечним. Можна перераховувати ще безліч

позитивних впроваджень в сферу туризму в країнах ЄС, які будуть характеризувати цей союз як яскравий приклад розвитку туризму для країн світу. Відносно України, то навіть близьке сусідство з країнами ЄС допомогло лише декілька років назад взяти чіткий курс на розвиток туристичної індустрії. Хоча тут зосереджені потужні джерела для формування і становлення туризму як до прикладу багата історія, природна спадщина, етнічні особливості, культура, традиції, кухня. Найбільшою проблемою все ж таки в Україні є відсутність та формування адекватної туристичної політики, зважаючи на те, що туризм є пріоритетною сферою нашої країни, саме його розвиток визначає спеціалізацію країни у майбутньому. І взагалі співпраця з країнами Європейського Союзу та використання їхнього досвіду у галузі туризму сприятиме успіху та допоможе Україні сформувати свою політику у сфері туризму, розробити законодавчо-нормативну базу які б відповідали нормам та стандартам ЄС.

Протягом багатьох років чимало вчених досліджували й удосконалювали як загальні принципи розвитку туризму, так і розвиток туристичної галузі країн Європейського Союзу й використання їх досвіду для інших країн. Вивченню теорії і впровадженню основних принципів організації туризму, співпраці у даній сфері між країнами загалом, присвячено праці таких вітчизняних вчених В. Кифяка [8], П. Масляка [9], Б. Дубовика [7], В. Воскресенського [3], Н. Василюха [1], С. Волков і О. Попкова [2], Ю. Дмитрієвський [6] та інші. Отже, метою статті є розкрити і показати сучасні тенденції розвитку туризму в країнах ЄС, дослідити співпрацю та оцінити використання досвіду ЄС Україною.

Туризм являє собою таку галузь, яка зазнає все більше динамічного розвитку на міжнародному рівні. На сьогоднішній день він став невід'ємною частиною світової економічної системи або так званим економічним феноменом сучасності. Основну роль у становленні та розвитку світового туризму, його вплив на національну економіку слід відзначити у країнах Європейського союзу. Тут зароджувалися перші спроби щодо розвитку туризму у стародавні часи, виник організований туризм у 19 ст., найбільш відвідувані держави світу теж тут знаходяться. Це першочергово пов'язано з просторовою концентрацією природного, культурного, історичного й етнічного розмаїття. Традиційними лідерами за кількістю відвідувань в Європі є західні країни, а саме Франція, Іспанія, Італія, Велика Британія.

Однак, слід зазначити, що незважаючи на всю важливість індустрії туризму для європейської економіки, у межах Європейського союзу не існує офіційного інституту, що займається окремо питаннями розвитку туризму в країнах-учасниках. Це виконує вищий орган виконавчої влади Європейського союзу – Європейська комісія. Вона у свою чергу через діяльність структурних фондів здійснює діяльність по розвитку туризму в країнах ЄС. Дані структурні фонди є джерелом інвестування в індустрію туризму найменш розвинених європейських регіонів, до яких належить група країн Центральної та Східної Європи. До основних структурних фондів Європейського союзу, що надають активну допомогу в розвитку туризму слід віднести наступні:

- Європейський фонд регіонального розвитку;
- Європейський соціальний фонд;